

IN2120 Informasjonssikkerhet

Høst 2023

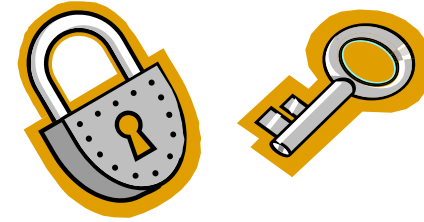
Del 3: Kryptografi

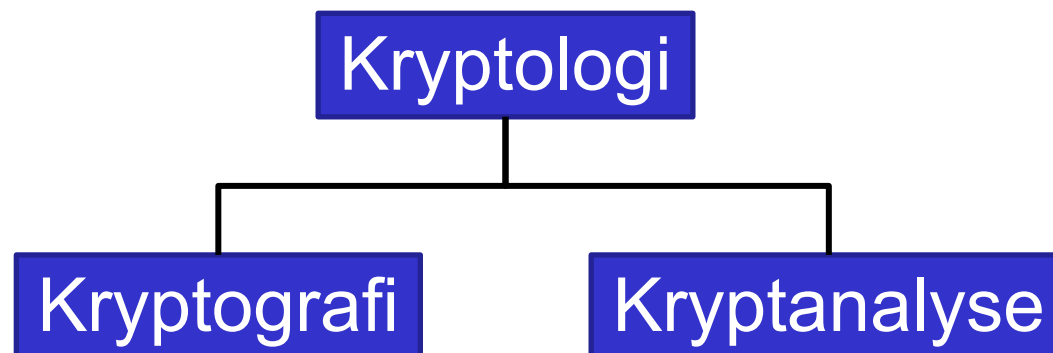
Gudmund Grov
Universitetet i Oslo

Oversikt

- Hva er kryptografi?
- Kort kryptohistorikk
- Symmetrisk kryptografi
 - Strømchiffer
 - Blokkchiffer
- Hashfunksjoner
- Asymmetrisk kryptografi
 - Asymmetrisk kryptering generelt
 - Diffie-Hellman nøkkelbytte
 - Digitale signaturer
- Postkvantekryptografi

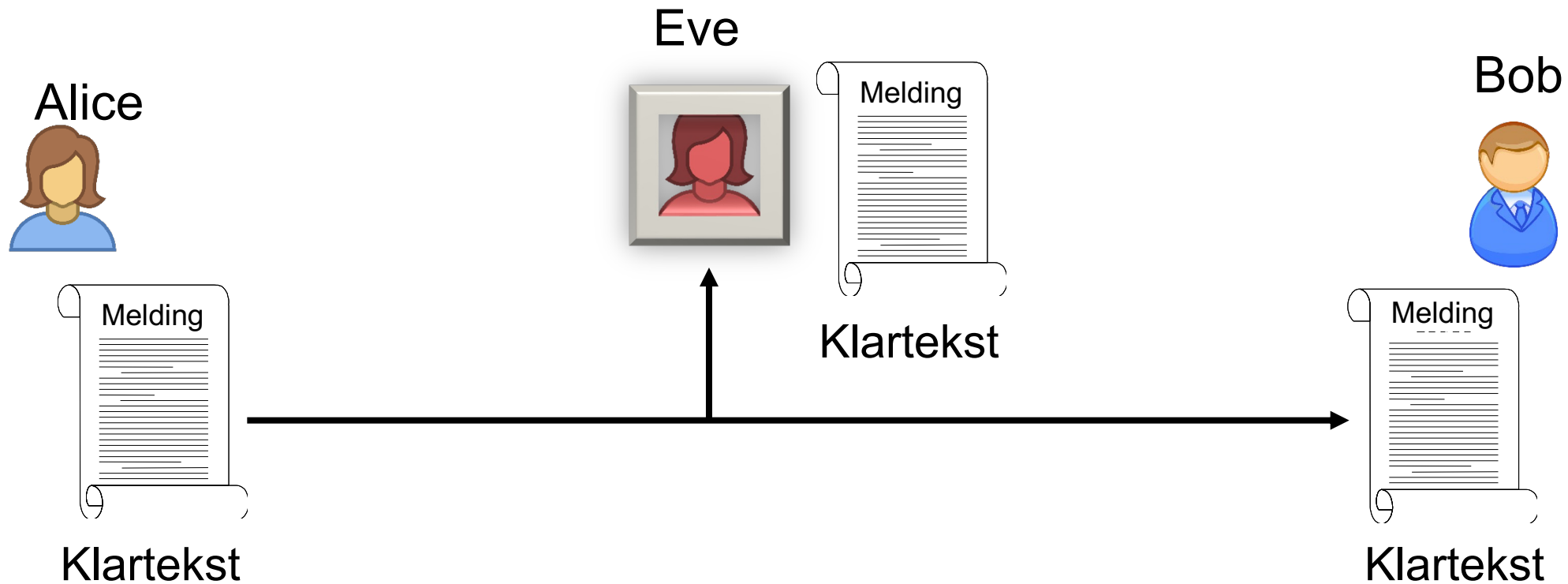

Terminologi

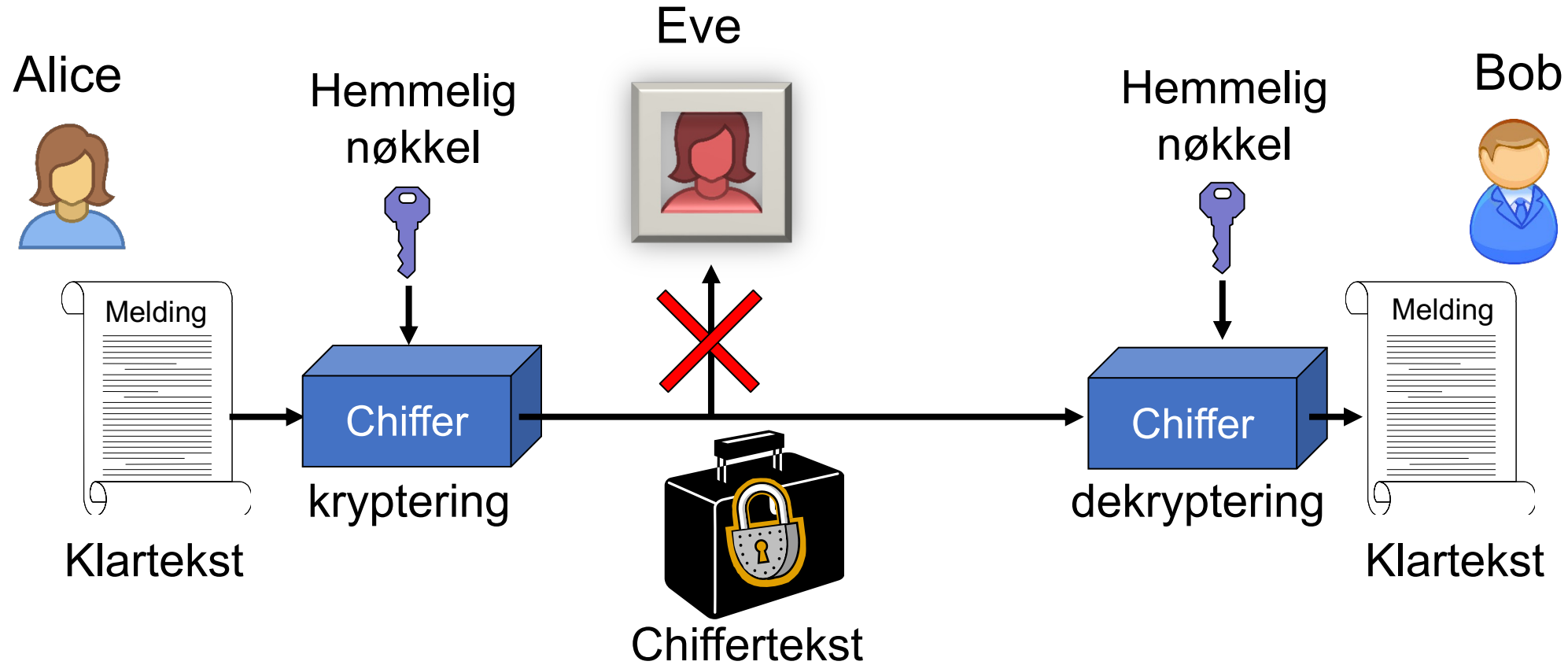

- **Kryptografi** er vitenskapen om hemmelig skrift med det formål å skjule betydningen av en melding.
- **Kryptanalyse** er vitenskapen om å knekke kryptografi.
- **Kryptologi** dekker både kryptografi og kryptanalyse.

Kryptografi i et blikk

Kryptografi i et blikk

Hva kan kryptografi brukes til?

- Kryptografi støtter følgende sikkerhetsmål:
 - **Konfidensialitet:**
 - Gjør data uleselige for enheter som ikke har de riktige kryptografiske nøklene, selv om de har dataene.
 - **Dataintegritet:**
 - Enheter med riktige kryptografiske nøkler kan bekrefte at data er korrekt og ikke er blitt endret av uautoriserte.
 - **Autentisering:**
 - Entiteter som kommuniserer kan få visshet om at identiteten til den andre brukeren/entiteten eller avsenderen av en melding er det den påstår å være.
 - **Digital Signatur og PKI (Public-Key Infrastructure):**
 - Sterkt bevis på dataautentisitet som kan verifiseres av tredjeparter.
 - Skalerbar (til hele Internett) sikker distribusjon av kryptografiske nøkler.

Konfidensialitet:

- Gjør data uleselige for enheter som ikke har de riktige kryptografiske nøklene, selv om de har dataene.
- Eksempel på en melding som ikke har konfidensialitet:
eDtte re ne ehmmelig emlding
- Det å bytte om første og andre bokstav gir ikke konfidensialitet
Dette er en hemmelig melding

Dataintegritet:

- Enheter med riktige kryptografiske nøkler kan bekrefte at data er korrekt og ikke er blitt endret av uautoriserte.
- Eksempel på en melding som ikke har dataintegritet:
Cpc tfoefs 100 Is ujm Bmjdf
 - (Bob sender 100 kr til Alice)
 - (Vi vet at det handler om en pengeoverføring)
- Kan endres uten å vite hva som star i meldingen til f.eks.
Cpc tfoefs 1 000 000 Is ujm Bmjdf
(Bob sender 1 million kr til Alice)

Kryptografiske funksjoner

Kryptografiske funksjoner

Krypterings-
algoritmer

Hash-
funksjoner

Også kalt
"offentlig-nøkkel
kryptografi"

Symmetriske chiffer
Samme hemmelig nøkkel brukes
for både kryptering og dekryptering

Asymmetriske algoritmer
*Bruker nøkkelpar med offentlig
nøkkel og privat nøkkel*

Blokk

Strøm

Kryptering
*Offentlig nøkkel brukes for
kryptering og privat nøkkel
brukes for dekryptering*

Digital signatur
*Privat nøkkel brukes for
signering og offentlig nøkkel
brukes for validering*

Terminologi

- **Kryptering**: klartekst M transformeres med krypteringsfunksjon E til chifftertekst C styrt av krypteringsnøkkel k .
 - Formell skrivemåte: $C = E(M, k)$.
- **Dekryptering**: chifftertekst C transformeres med dekrypteringsfunksjon D til klartekst M styrt av krypteringsnøkkel k .
 - Formell skrivemåte: $M = D(C, k)$.
- **Symmetrisk chiffer**: samme hemmelige nøkkel brukes både for kryptering og dekryptering.
- **Asymmetrisk chiffer**: Nøkkelpar med en privat og en offentlig nøkkel.
 - Kryptering med offentlig nøkkel og dekryptering med privat nøkkel
 - Digital signatur med privat nøkkel og validering av signatur med offentlig nøkkel

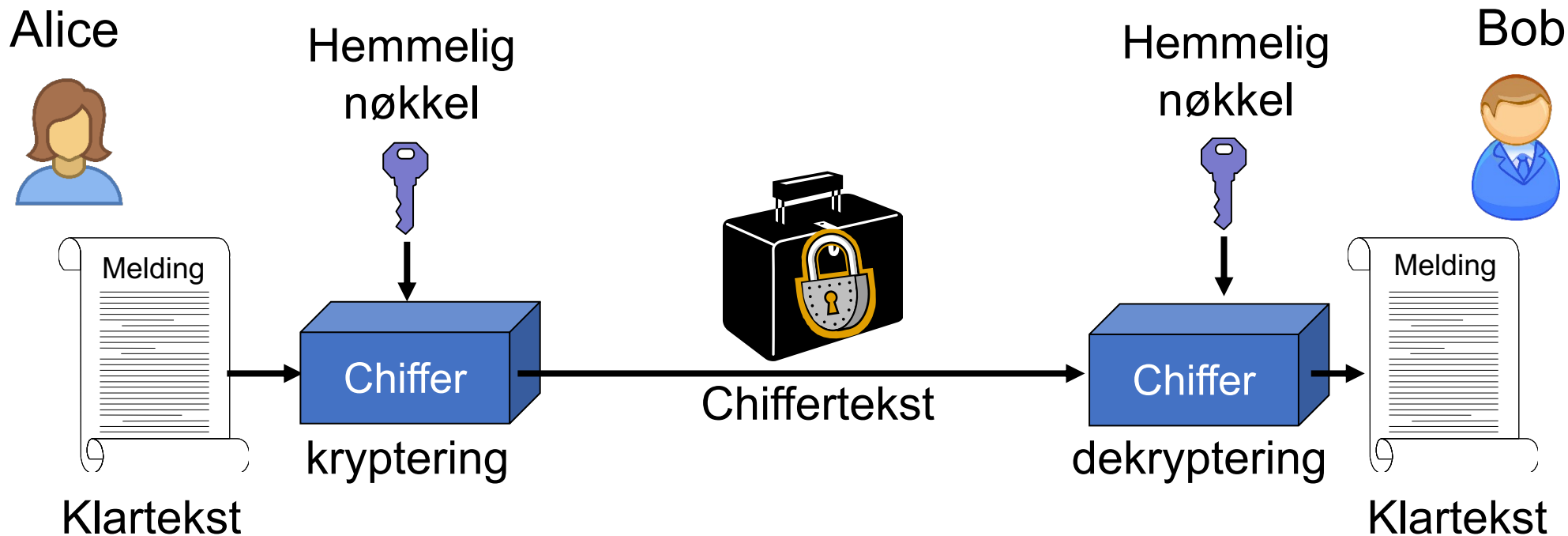
Private key

Public key

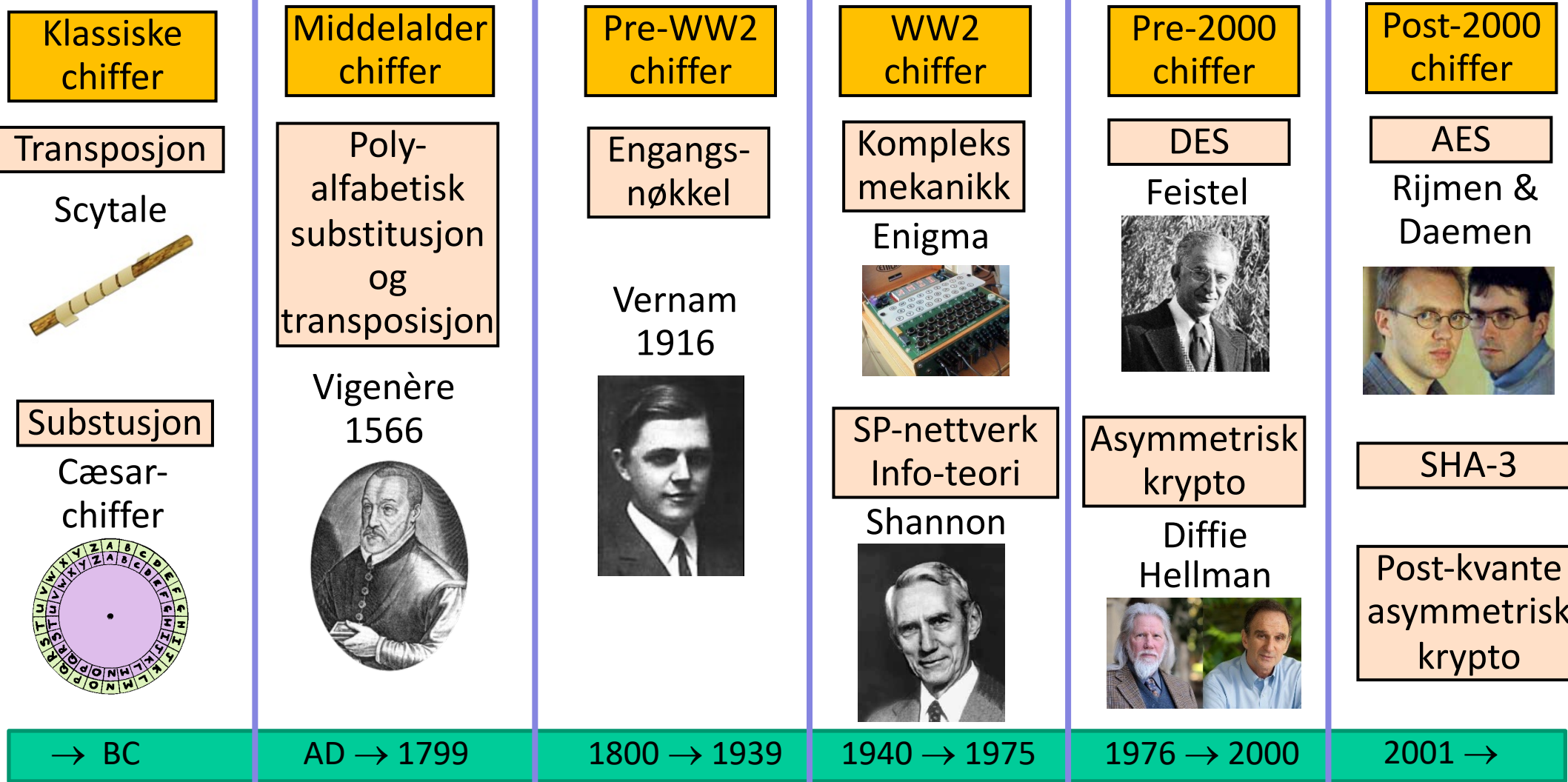
Symmetrisk kryptering (med hemmelig nøkkel)

$$M \longrightarrow E(M,k) \longrightarrow C \longrightarrow D(C,k) \longrightarrow M$$

- “Hemmelig nøkkel” betyr at nøkkelen er delt *i hemmelighet* mellom alle entiteter som er autorisert til å kryptere/dekryptere.

Kryptografiens historie

Styrken av et chiffer

Faktorer som bestemmer chifferstyrke:

- **Nøkkelstørrelse.**

- Nødvendig tid for fullstendig søk blant alle nøkler avhenger av størrelse.
- Typisk størrelse for symmetrisk blokkchiffer er 256 bits.
- Angriper må gjennomsnittlig prøve $2^{256}/2$ forskjellige nøkler for å finne den riktige, noe som ville ta millioner av år og som derfor ikke er praktisk.
- Hvis det fins N ulike nøkler vil nøkkelstørrelse være: $\log_2(N)$.

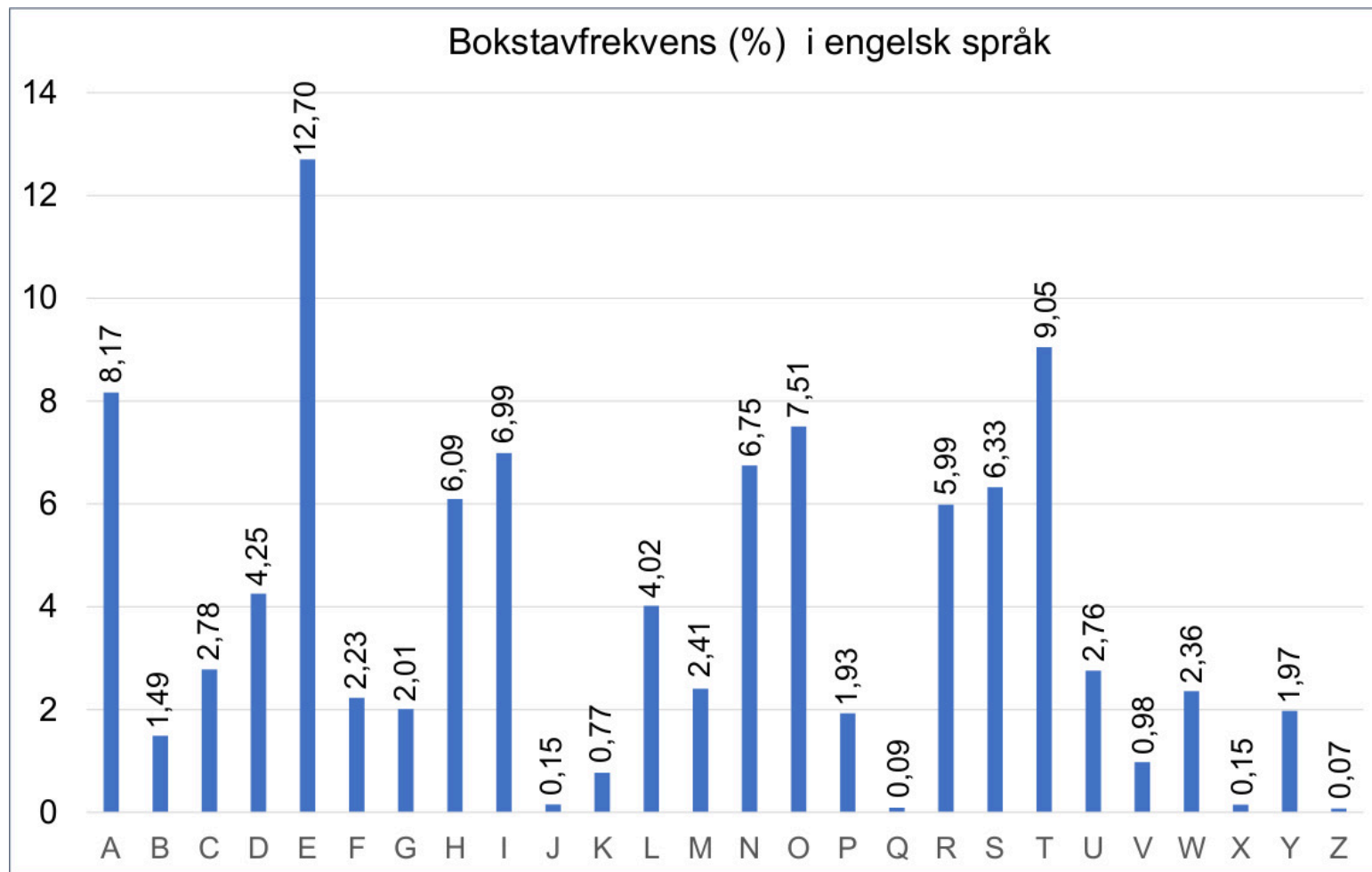
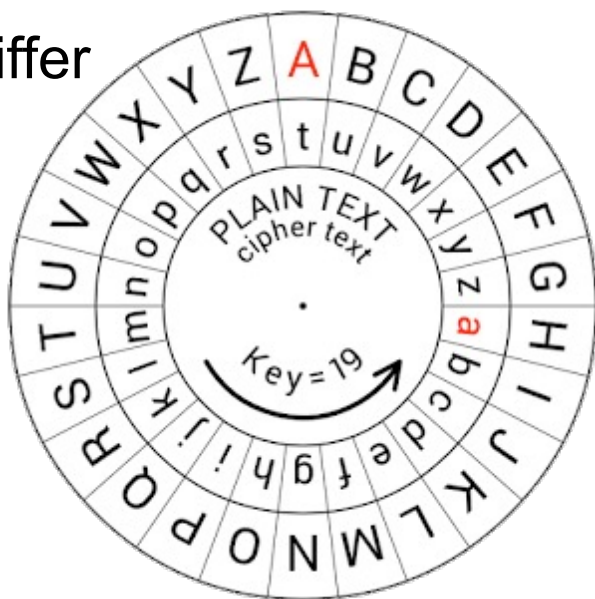
- **Algoritmens styrke.**

- Å finne nøkkelen ved kryptanalyse kan utnytte statistiske ujevnheter i chifftereksten.
- For å forhindre kryptanalyse bør bitmønstrene / tegnene i chifftereksten ha en uniform/jevn fordeling, det vil si at alle bitmønstre / tegn skal være like sannsynlige.

Bokstavfrekvenser → Statistisk kryptanalyse

- Klassiske chiffer, som Cæsar-chifferet, er svake fordi de ikke klarer å skjule statistiske ujevnheter i chifftereksten.

Cæsar-chiffer

Claude Shannon (1916 – 2001)

Informasjonsteoriens far – MIT / Bell Labs

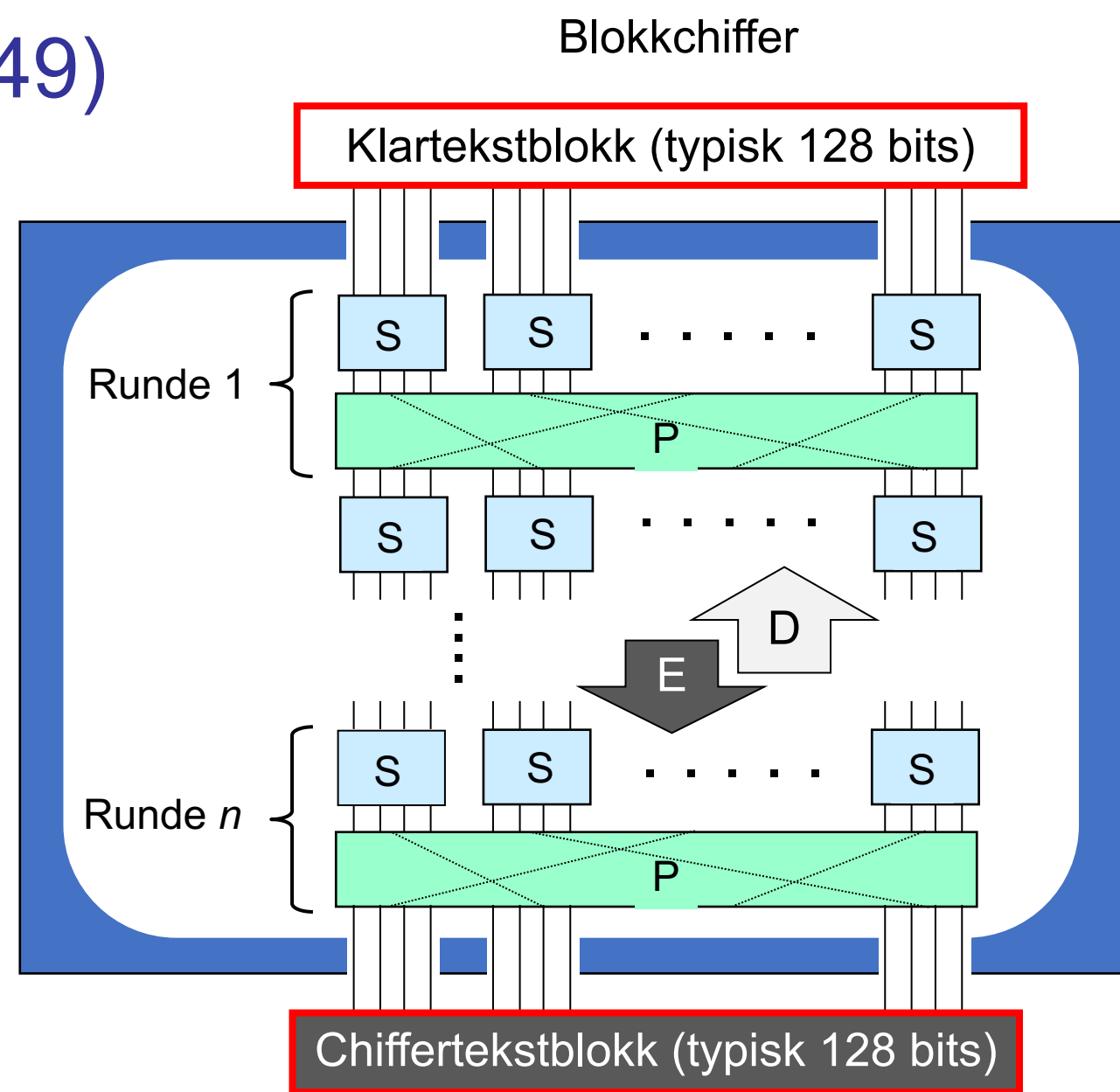
- Informasjonsteori
 - Definerte "binært siffer" (bit) som minste informasjonsenhet
 - Definert informasjonsentropi som mål på mengden informasjon
- Kryptografi
 - Modell for hemmelighetssikre systemer
 - Definert perfekt hemmelighetssikkerhet (Kommer senere)
 - Prinsipp for kryptering med SP-nettverk (substitusjon og permutasjon) for å viske ut statistiske ujevnheter

Shannon's SP-nettverk (1949)

Visker ut statistiske ujevnheter

- Repeter substitusjon og permutasjon et tilstrekkelig antall ganger, typisk 10-20 runder.
- Substitusjon
 - Klartekstblokk deles opp i sub-blokker
 - Substitusjon av bits i hver sub-blokk f.eks. 0001 substitueres med 0110
 - Gir «confusion» dvs. skjuler sammenheng mellom klartekstblokk og chiffertekstblokk.
- Permutasjon
 - Sub-blokker flyttes rundt omkring i blokken.
 - Gir "diffusion", dvs. at endring av en enkelt klartekstbit (eller nøkkelbit) forårsaker endring av mange chiffertekstbits.
- Nøkkelen inngår i S eller P eller i separat funksjon

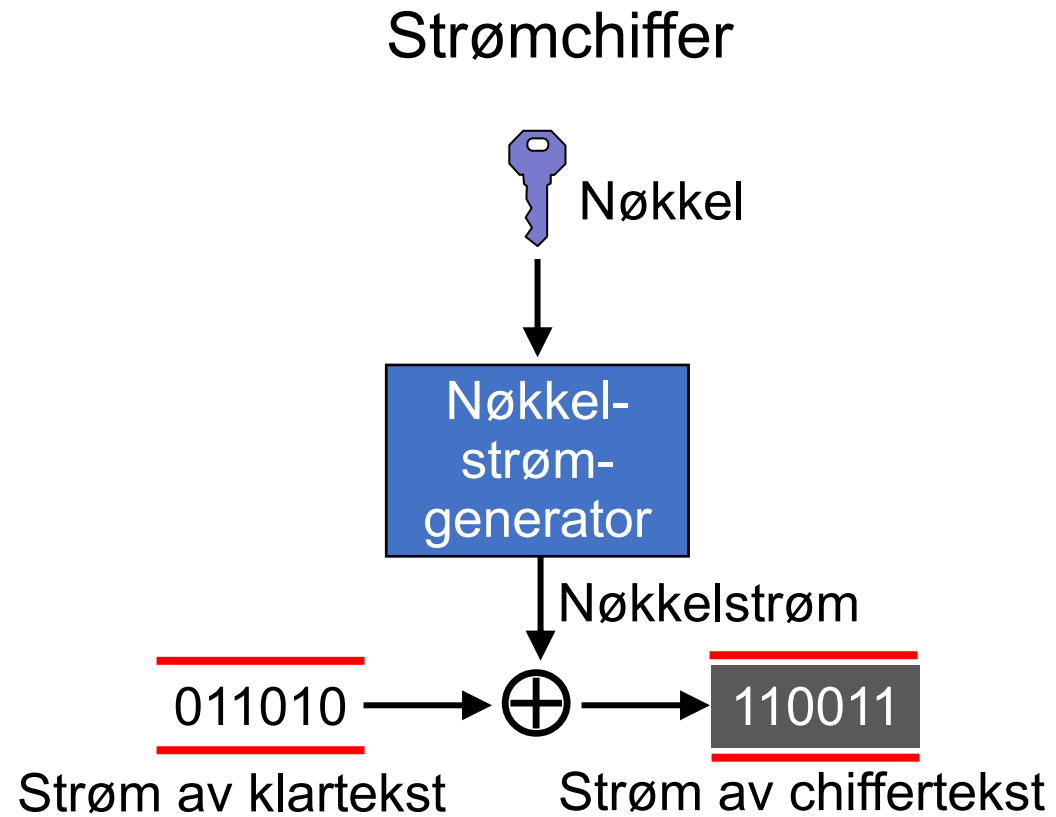
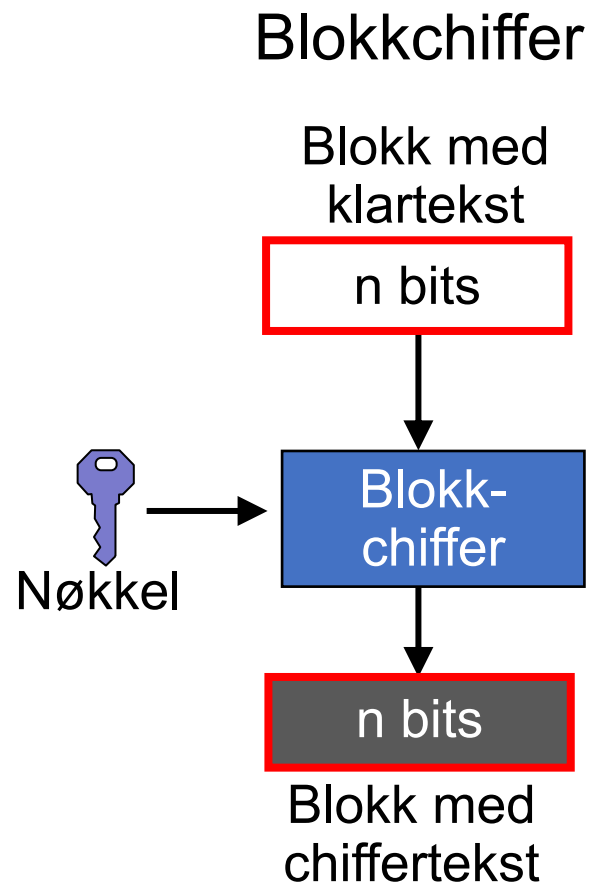

AES - Advanced Encryption Standard

- DES (Data Encryption Standard) fra 1977 hadde en 56-bits nøkkel og en 64-bits blokk. På midten av 1990-tallet kunne DES bli knekket med fullstendig nøkkelsøk.
- I 1997 kunngjorde NIST en åpen konkurranse om å designe et nytt blokkchiffer for å erstatte DES.
- Det beste forslaget kalt "Rijndael" (designet av Vincent Rijmen og Joan Daemen fra Belgia) ble ansett som best, og nominert til å bli AES (Advanced Encryption Standard) i 2001.
- AES har nøkkelstørrelser på 128, 192 eller 256 bit og blokkstørrelse på 128 bit.

Blokkchiffer og strømchiffer

Blokkchiffer: Operasjonsmoduser

- Et blokkchiffer krypterer en blokk på (typisk) 128 bits, som bare er omtrent 16 bokstaver.
- For kryptering av mer enn en blokk benyttes en spesifikk modus.
- Krypteringsmodusene har ulike egenskaper.

• Vanlige moduser er:

- **CounTeR** Mode (CTR)
- **Cipher Block Chaining** (CBC)
- **Output FeedBack** (OFB)
- **Cipher FeedBack** (CFB)

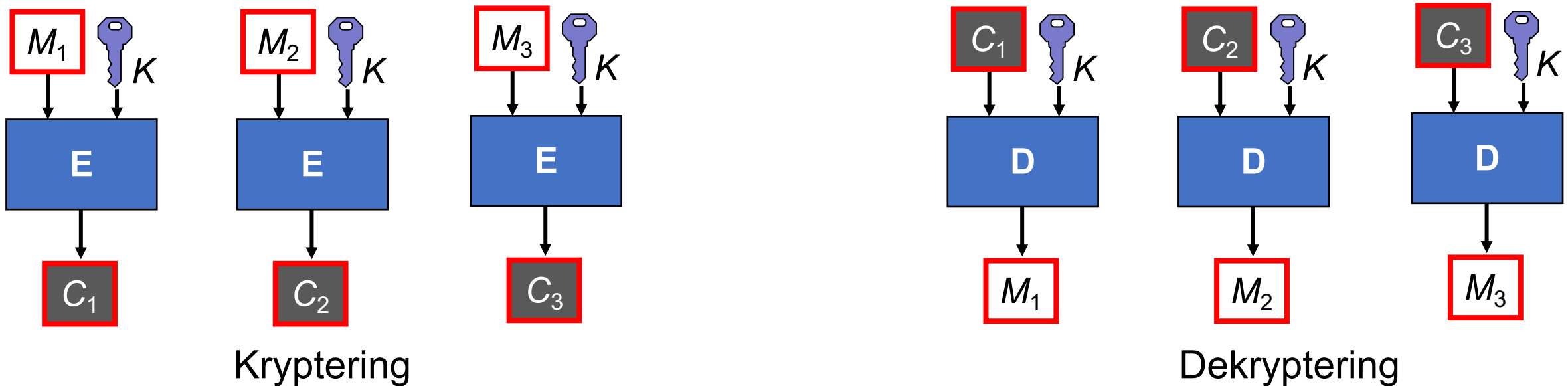

- **Electronic Code Book** (ECB)

Electronic Code Book (ECB)

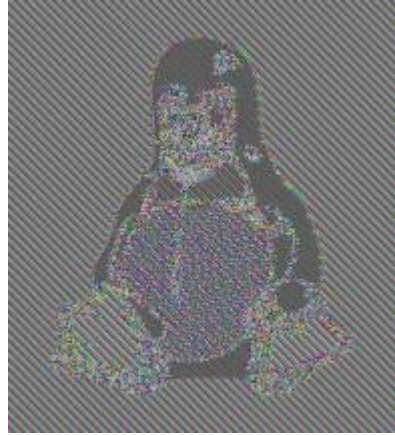
- Enkleste krypteringsmodus
- Klarteksten deles opp i blokker M_1, M_2, \dots, M_n
- Hver blokk krypteres separat.
 - Notasjon kryptering: $C_1 = E(M_1, K)$
 - Notasjon dekryptering: $M_1 = D(C_1, K)$
 - Like klartekstblokker gir like chiffterekstblokker, dette er problemet !

Sårbarhet ved å bruke ECB-modus

Klartekst

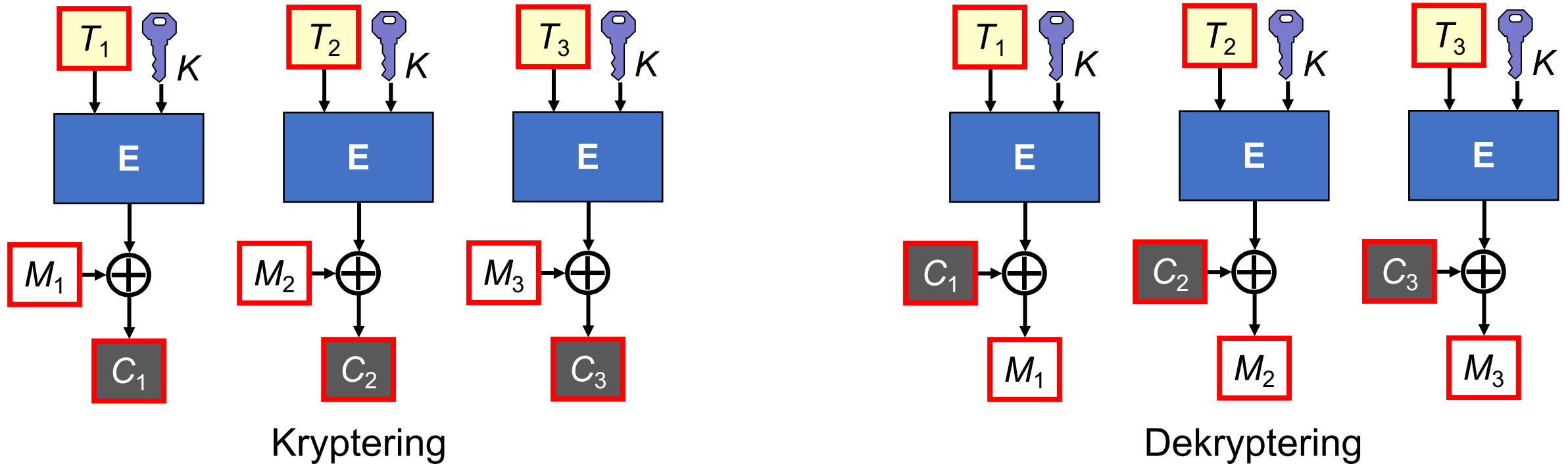
Chiffertekst med ECB-modus

Chiffertekst med sikker modus

Tellermodus - Counter Mode (CTR)

- Klarteksten deles opp i blokker M_1, M_2, \dots, M_n
- En inkrementerende tellerverdi T krypteres
- Hver krypterte telleverdi adderes til klartekstblokken med binær XOR \oplus
 - Like klartekstblokker gir forskjellige chiffterte tekstblokker, dette gir sikkerhet !

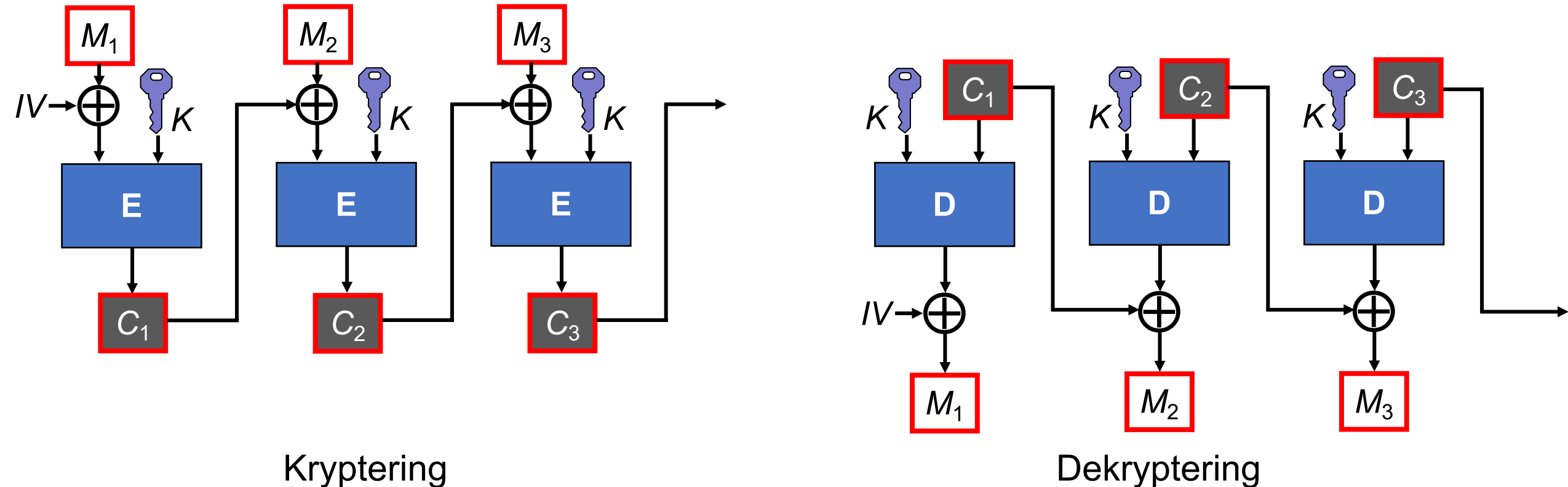

CTR-kryptering og binæraddisjon med XOR

- Klarteksten deles opp i blokker: M_1, M_2, \dots, M_n
 - Inkrementerende tellerverdier med samme blokkstørrelse: T_1, T_2, \dots, T_n
 - Tellerverdiene krypteres og adderes til klartekstblokkene:
 - Notasjon kryptering: $C_1 = E(T_1, K) \oplus M_1$
 - Notasjon dekryptering: $M_1 = E(T_1, K) \oplus C_1 = E(T_1, K) \oplus E(T_1, K) \oplus M_1$
 - Krypteringsfunksjonen E benyttes til både kryptering og dekryptering
 - Binæraddisjon med XOR \oplus
 - Addisjon av bit med seg selv gir alltid null
$0 \oplus 0 = 0$	$0 \oplus 1 = 1$
$1 \oplus 1 = 0$	$1 \oplus 0 = 1$
- Eksempel kryptering og dekryptering: $M_1 = 1111$ $E(T_1, K) = 1001$
 - Kryptering: $C_1 = 1001 \oplus 1111 = 0110$
 - Dekryptering: $M_1 = 1001 \oplus 0110 = 1111$

Cipher Block Chaining (CBC)

- Klarteksten deles opp i blokker M_1, M_2, \dots, M_n
- Hver chifferblokk adderes til neste klartekstblokken med binær XOR \oplus før kryptering
 - Starter med en tilfeldig IV (initialiseringsvektor) som ikke trenger å være hemmelig
 - Like klartekstblokker gir forskjellige chiffterekstblokker, dette gir sikkerhet !

Notasjon for CBC

- Klarteksten deles opp i blokker: M_1, M_2, \dots, M_n
- Hver chifferblokk adderes til neste klartekstblokk med binær XOR før kryptering

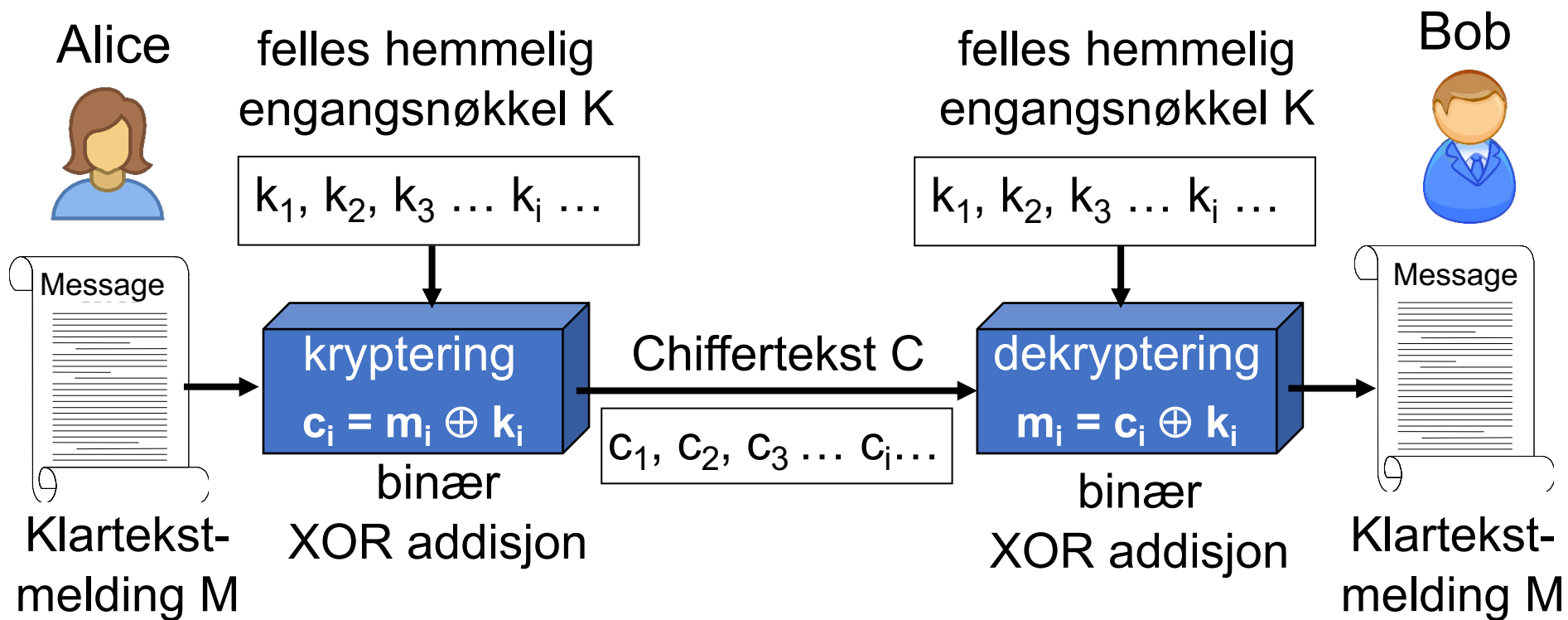
– Notasjon kryptering:

$$C_1 = E((IV \oplus M_1), K)$$
$$C_2 = E((C_1 \oplus M_2), K)$$
$$C_n = E((C_{n-1} \oplus M_n), K)$$

– Notasjon dekryptering:

$$M_1 = D(C_1, K) \oplus IV$$
$$M_2 = D(C_2, K) \oplus C_1$$
$$M_n = D(C_n, K) \oplus C_{n-1}$$

Engangsnøkkel: One-Time Pad (Gilbert Vernam, 1917)

- Bit for bit binær XOR addisjon: $c_i = m_i \oplus k_i$
 $m_i = c_i \oplus k_i = m_i \oplus k_i \oplus k_i = m_i \oplus 0 = m_i$
- OTP gir perfekt sikkerhet ved å anta at OTP-nøkkelen er helt tilfeldig, av samme lengde som meldingen, og brukes bare en gang.

HASHFUNKSJONER OG MELDINGSAUTENTISERING

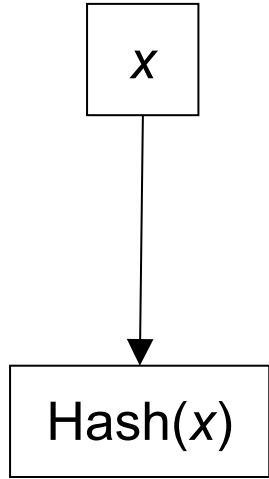

Hashfunksjoner

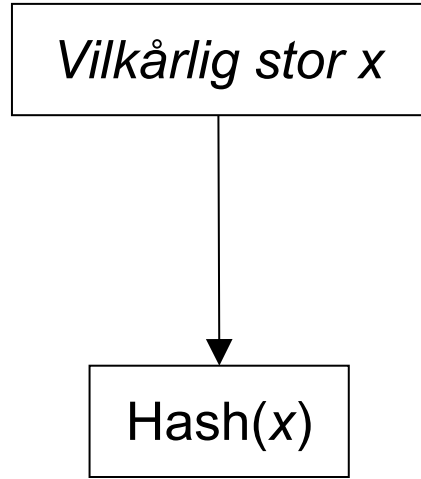
Krav til en hashfunksjon **Hash**:

1. **Lett å beregne**: Gitt inputdata x , det skal være lett å beregne $\text{Hash}(x)$.
2. **Komprimering**: Komprimerer vilkårlig stor x til en hash-verdi $\text{Hash}(x)$ med fast størrelse n (typisk 256 bits eller 512 bits).
3. **Enveis**: Gitt hash-verdi y , det skal være praktisk umulig å finne inputdata x slik at $\text{Hash}(x) = y$.
4. **Kollisjonsresistens (svak)**: Gitt inputdata x og tilhørende hash-verdi $\text{Hash}(x)$, det skal være praktisk umulig å finne et annet datasett x' slik at $\text{Hash}(x) = \text{Hash}(x')$ (svak kollisjonsresistens).
5. **Kollisjonsresistens (sterk)**: Det skal være praktisk umulig å finne to ulike datasett x og x' slik at $\text{Hash}(x) = \text{Hash}(x')$ (sterk kollisjonsresistens).

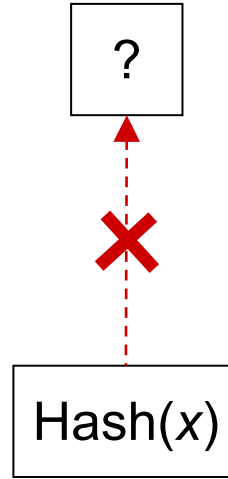
Egenskaper ved hashfunksjoner

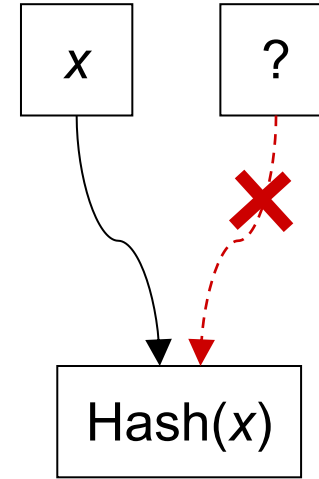
Lett å beregne

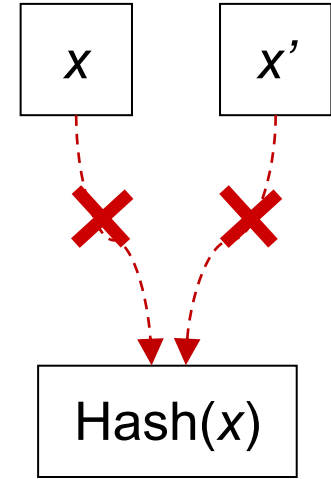
Komprimering til fast størrelse

Enveis-funksjon

Svak kollisjons-resistens

Sterk Kollisjons-resistens

Velkjente hashfunksjoner

- **MD5** (1991): 128 bits hash-verdi. Lett å finne kollisjoner, på grunn av liten hash-størrelse og dårlig design. Skal ikke lenger brukes.
- **SHA-1** (Secure Hash Algorithm): 160 bits hash-verdi. Designet av NSA i 1995. Relativt lett å finne kollisjoner. Skal ikke lenger brukes, men forekommer i fremdeles eldre applikasjoner.
- **SHA-2** designet av NSA i 2001. Kan generere 256, 384 og 512 bits hashverdi. Betraktes som sikker. Erstatning for SHA-1.
- **SHA-3**: designet av Joan Daemen + andre i 2010. Standardisert i 2015. Kan generere: 256, 384, og 512 bits hashverdi. SHA-3 har liten bruk, fordi SHA-2 fremdeles regnes som sikker.

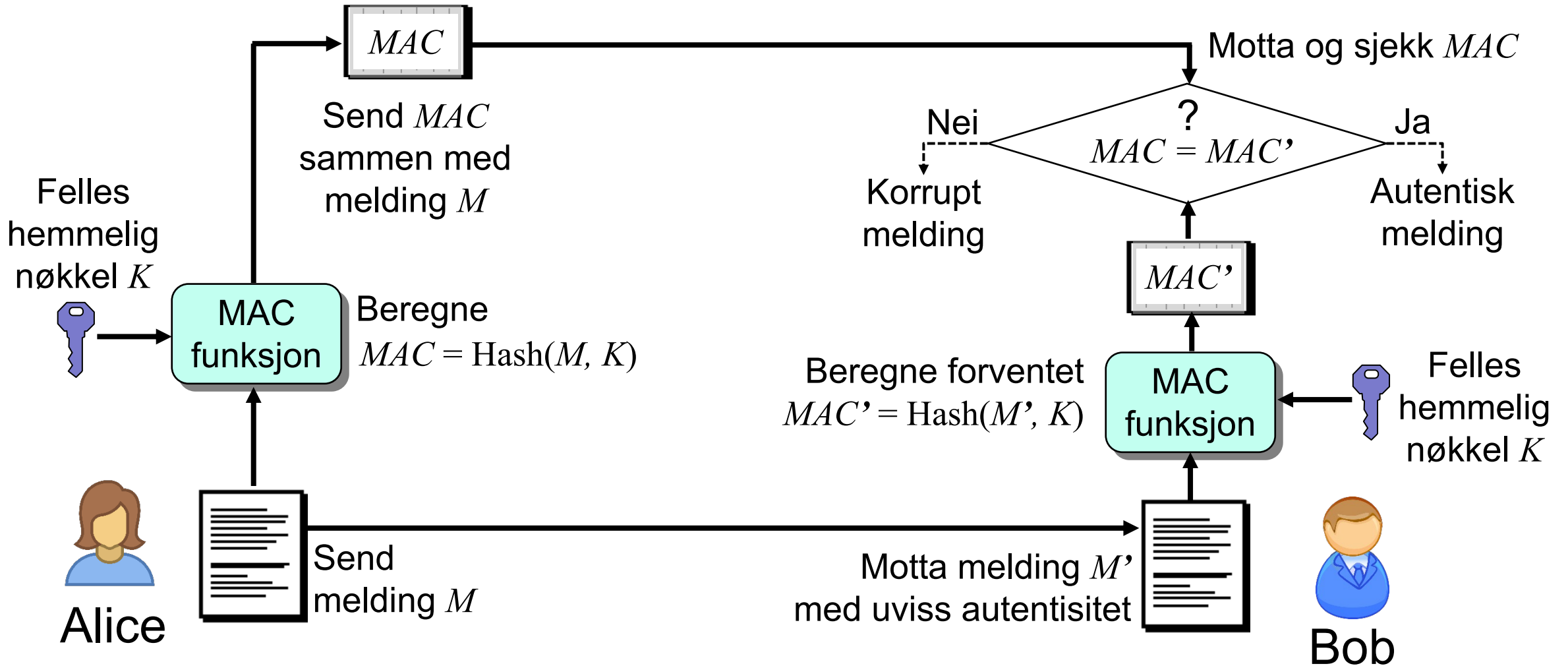
Anvendelser av hashfunksjoner

- Sammenligning av filer
- Beskyttelse av passord
- Integritetssjekk
- Generering av meldingsautentiseringskoder (MAC)
- Digitale signaturer
- Bitcoin og kryptovaluta
- Generering av pseudotilfeldige tall
- Generering av kryptonøkler

Meldingsautentiseringskode – MAC (Message Authentication Code)

- En melding M med en enkel hash-verdi $\text{Hash}(M)$ kan lett endres av angriper.
- For å hindre angrep er det nødvendig å bruke en autentisert hash-verdi.
- MAC (meldingsautentiseringskode) inkluderer en hemmelig nøkkel k for beregning av hashfunksjon, som gir en autentisert hash-verdi $\text{MAC} = \text{Hash}(M, k)$.
- For å validere og autentisere en melding må mottakeren ha den samme hemmelige nøkkel k som ble brukt av avsender til å beregne MAC .
- En tredjepart som ikke kjenner nøkkelen kan ikke validere MAC -verdien.

Meldingsautentisering med MAC

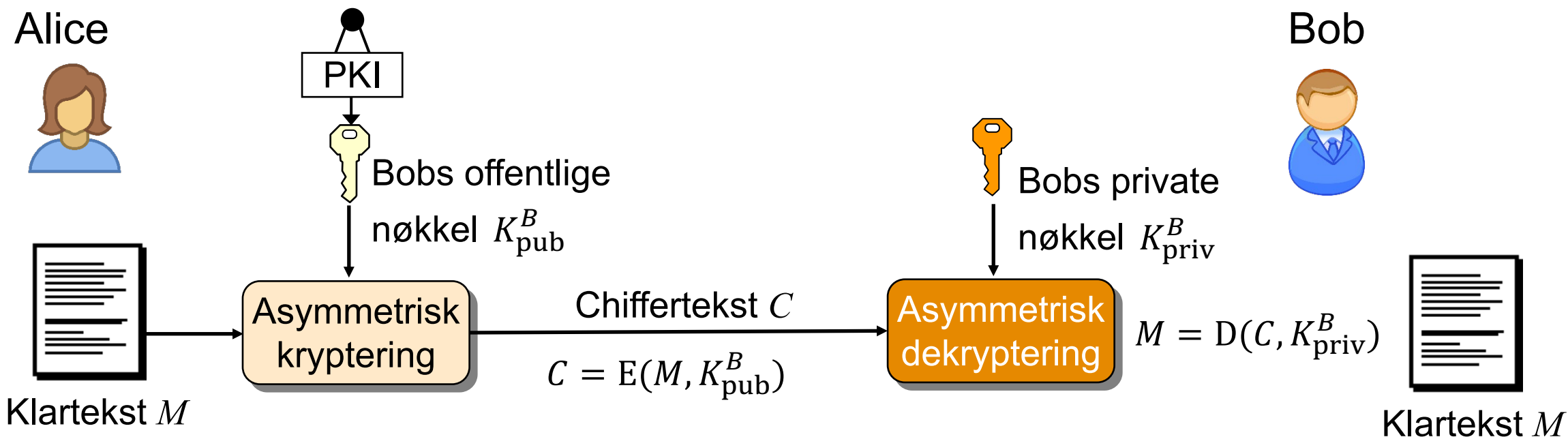

ASYMMETRISK KRYPTOGRAFI

- Asymmetrisk kryptering
- Diffie-Hellman nøkkelutveksling
- Digital signatur

Asymmetrisk kryptering – grunnleggende prinsipp

- Asymmetrisk kryptering og dekryptering krever tung beregning, og brukes ikke til direkte kryptering slik som vist over.
- I praksis brukes hybrid kryptering som kombinerer både en asymmetrisk og en symmetrisk algoritme.

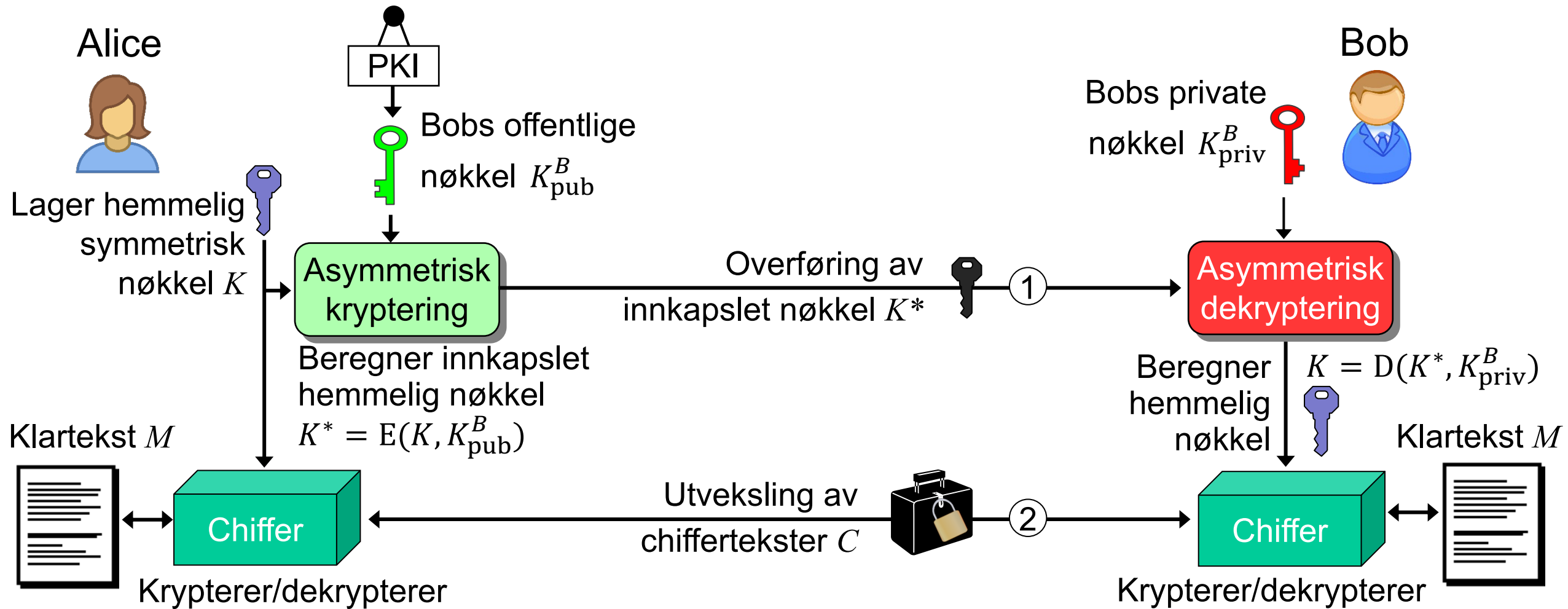
Tradisjonelle asymmetriske krypteringsalgoritmer

- RSA: mest kjent asymmetrisk algoritme.
 - RSA = Rivest, Shamir og Adleman (utgitt 1977)
 - Historie: Den britiske kryptografen Clifford Cocks oppfant den samme algoritmen i 1973, men publiserte den ikke fordi det ble hemmeligstemplett.
 - Krever etterhvert store nøkler (typisk 2048 bits) for å opprettholde sikkerhet
- Elliptisk kurvekryptografi
 - Basert på vanskeligheten med å løse EC diskrete logaritme.
 - Nøkler har mindre størrelse (typisk 256 bits) enn RSA.

Hybrid kryptering

- Symmetriske chiffer er mye raskere enn asymmetriske chiffer (fordi symmetriske chiffer benytter relativt enkle matematiske beregninger), men ...
- Asymmetriske chiffer støtter effektiv nøkkeldistribusjon, derfor ...
- Praktisk å benytte en kombinasjon av både symmetriske og asymmetriske chiffer - et hybridsystem:
 - Det asymmetriske chifferet brukes til å distribuere en hemmelig symmetrisk nøkkel.
 - Den hemmelige symmetriske nøkkelen med det symmetriske chifferet brukes for rask kryptering av datasett og meldinger.
- Svakheten ved hybrid kryptering er at det **ikke** gir perfekt fremoverhemmelighold (perfect forward secrecy).
 - Derimot kan perfekt fremoverhemmelighold oppnås ved å etablere øktnøkkel basert på Diffie-Hellman protokollen (som i TLS 1.3).

Hybrid kryptering (gir ikke fremoverhemmelighold)

Diffie-Hellman nøkkelutveksling

Alice velger privat delnøkkel a

Alice beregner offentlig $g^a \pmod{p}$

Alice sender til Bob $\longrightarrow g^a \pmod{p}$

$g^b \pmod{p}$ \longleftarrow Bob sender til Alice

Alice beregner hemmelig $g^{ab} = (g^b)^a \pmod{p}$

Bob velger privat delnøkkel b

Bob beregner offentlig $g^b \pmod{p}$

Bob beregner hemmelig $g^{ab} = (g^a)^b \pmod{p}$

Alice og Bob har utvekslet anonym hemmelig nøkkel g^{ab}

Angripere kan ikke finne de hemmelige delnøkklene a og b fordi beregning av diskret logaritme av store heltall er vanskelig. Dermed kan angripere ikke beregne den hemmelige nøkkelen $= g^{ab} \pmod{p}$.

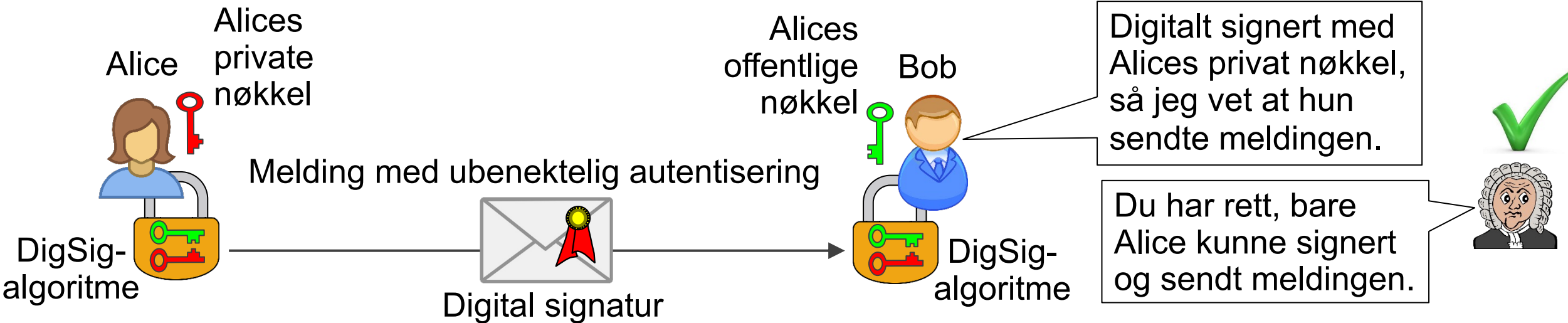
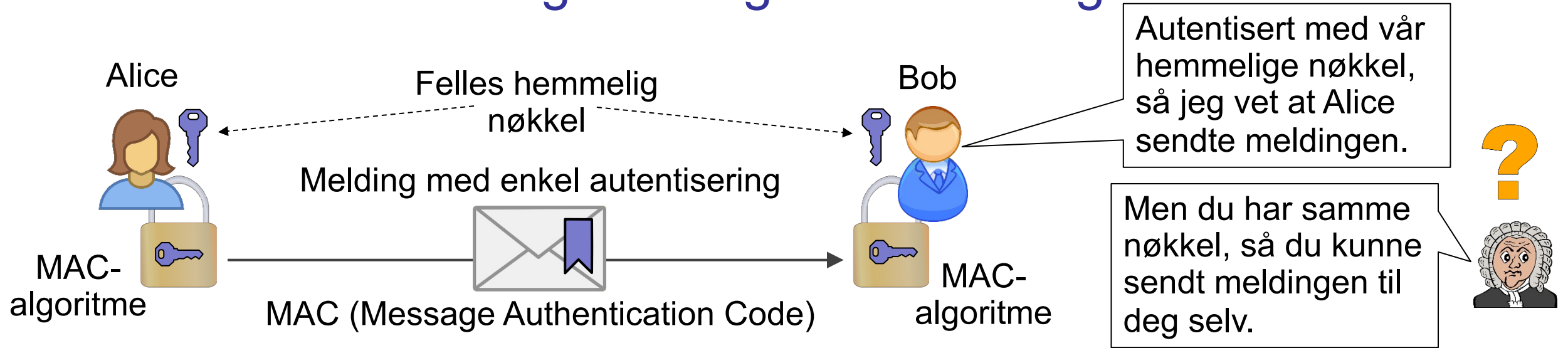
Diffie-Hellman nøkkelutveksling

- Problem:
 - Gir ingen autentisering
 - Alice og Bob kan ikke vite hvem de kommuniserer med
 - Mann-i-midten angrep mulig
- Løsning
 - Kombinasjon med digital signatur gir autentisert nøkkelutveksling
- Applikasjoner:
 - TLS (Transport Layer Security) og HTTPS
 - IKE (Internet Key Exchange) og IPSec (IP Security)

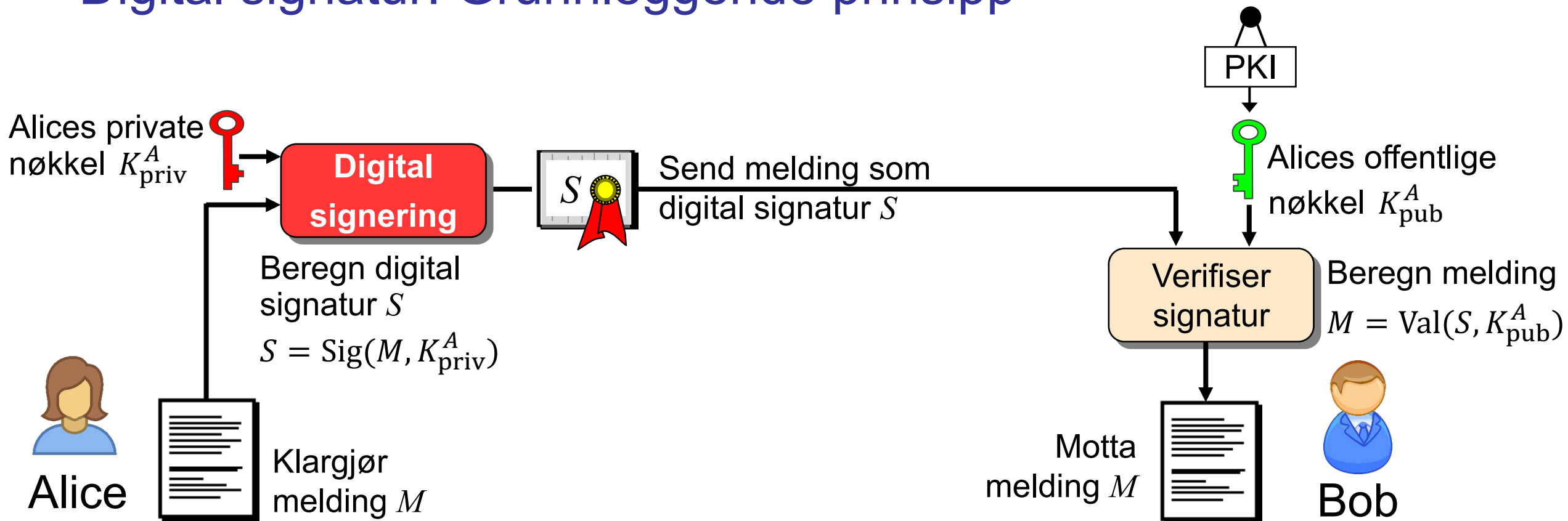
Behov for digital signatur

- En MAC kan ikke brukes som bevis for data-autentisitet som skal verifiseres av en tredjepart
- Digitale signaturer kan valideres av tredjepart
 - Gir sterk (uavviselig) data-autentisering,
- Funksjoner for digitale signatur:
 - Signering (bruker privat nøkkel)
 - Validering (bruker offentlig nøkkel)

Enkel eller ubenektelig meldingsautentisering

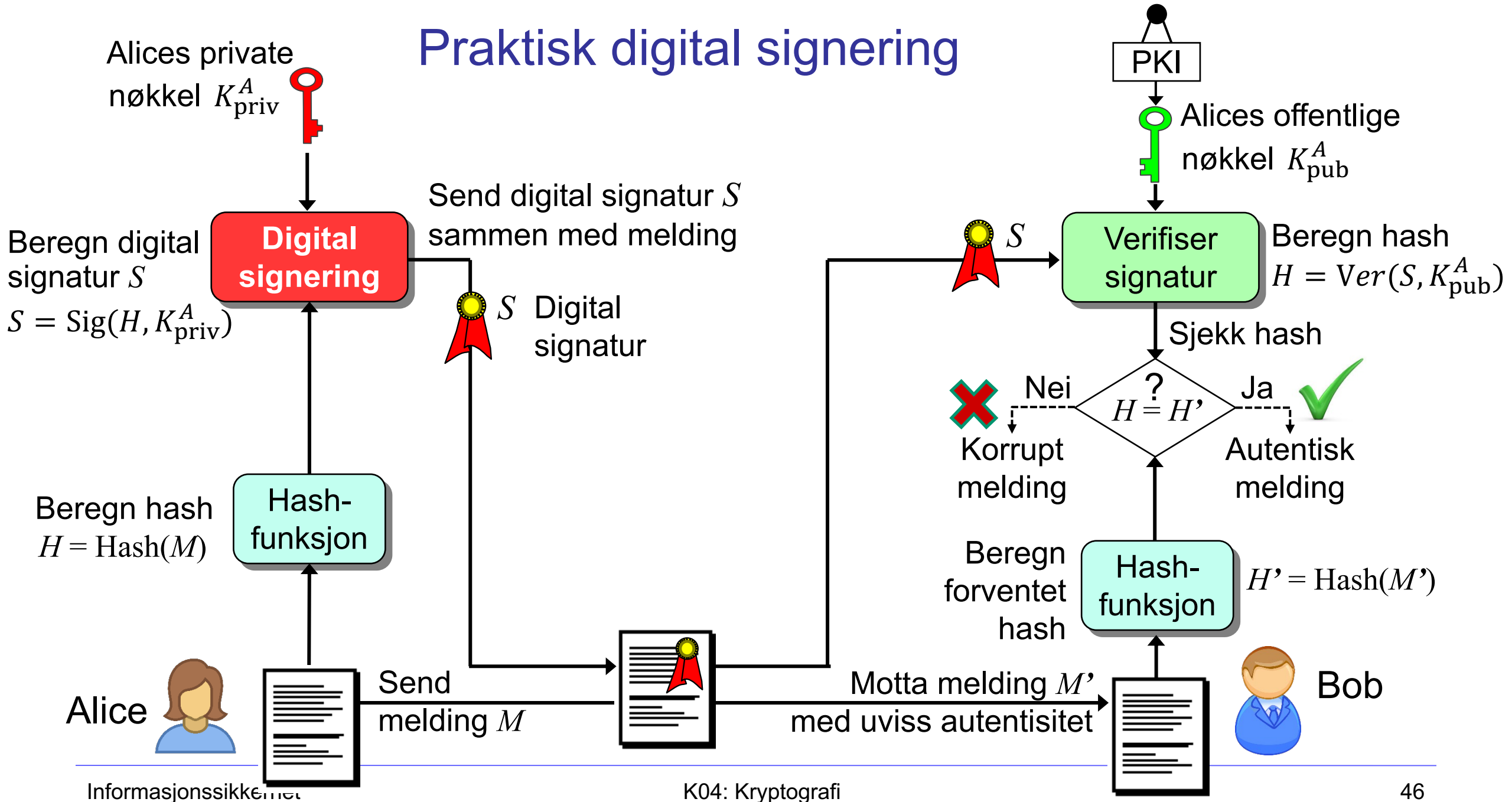

Digital signatur: Grunnleggende prinsipp

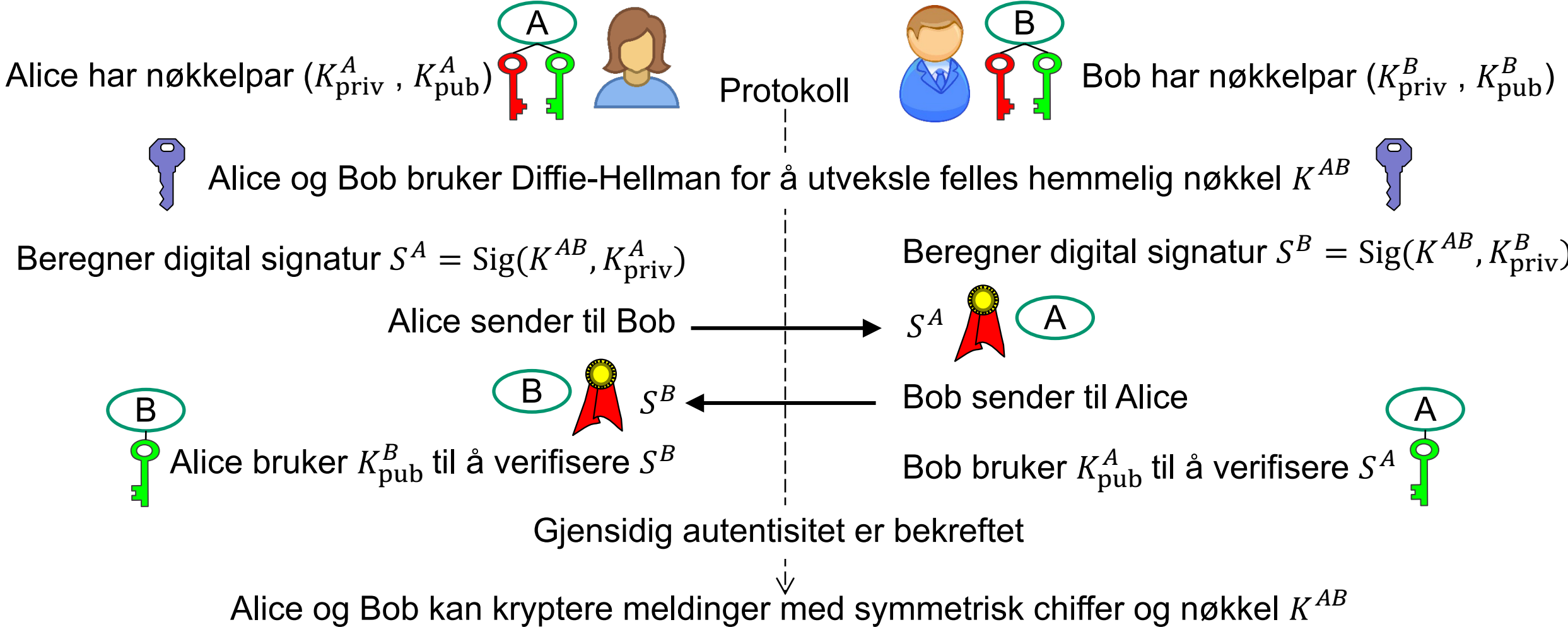

- Digital signering og validering krever tung beregning, og brukes ikke til direkte signering slik som vist over.
- I praksis brukes hybrid signering som kombinerer en hashfunksjon og digital signering.

Praktisk digital signering

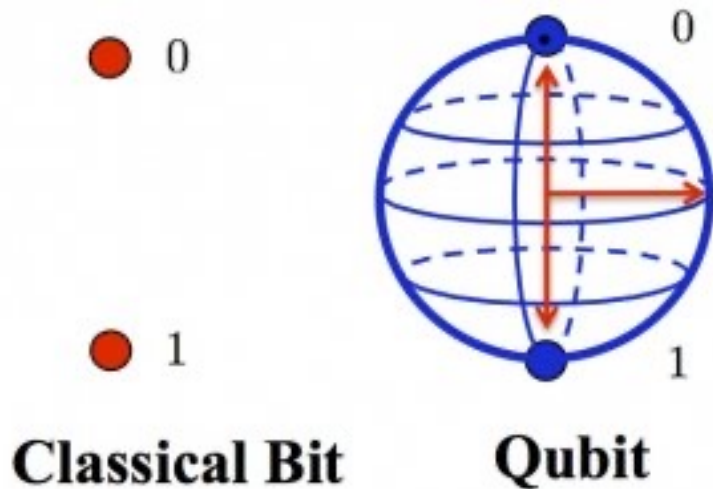
Autentisert nøkkelutveksling for fremoverhemmelighold

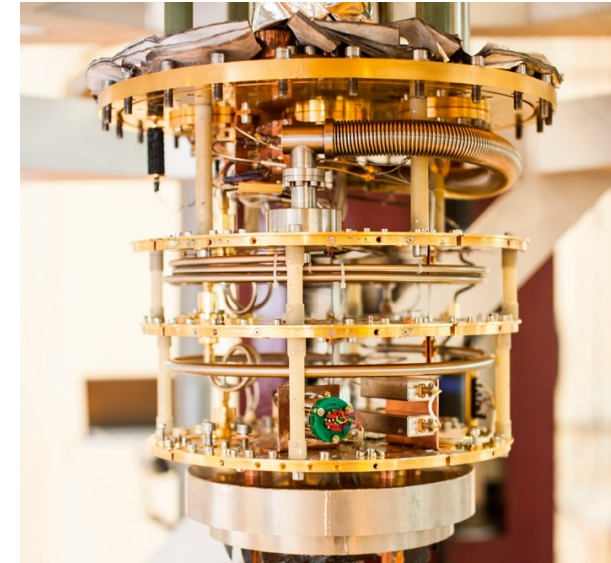
POSTKVANTEKRYPTOGRAFI

Kvantecomputere

- Kvanteberegning (Quantum Computing - QC) er basert på kvante «qubits» istedenfor binære bit

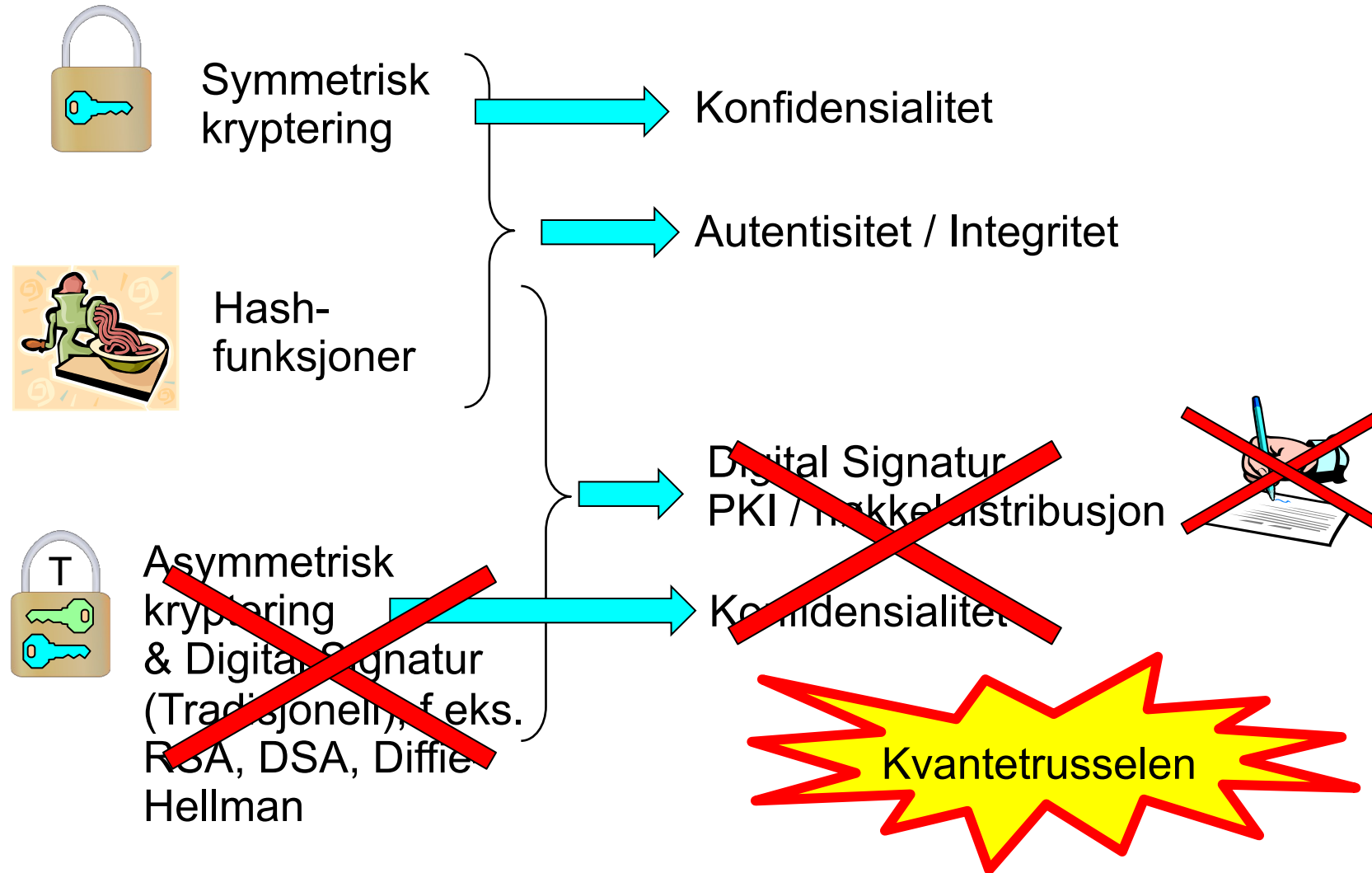

Eksperimentell kvantecomputer

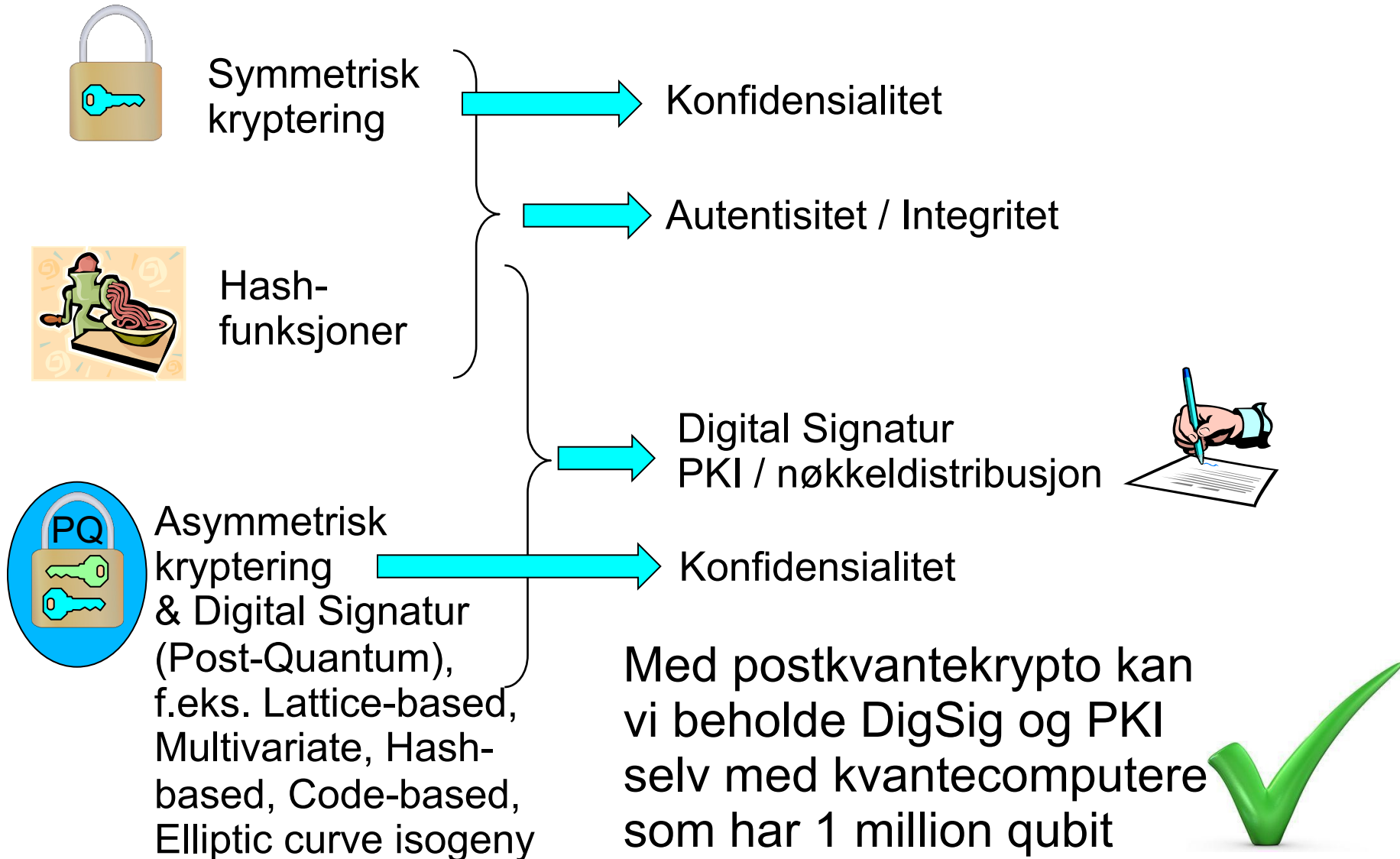

- Kvantevalgoritmer, dvs. algoritmer for kvantecomputere, kan potensielt knekke vanlige asymmetriske krypto-algoritmer, f.eks. RSA, DSA and Diffie-Hellmann.

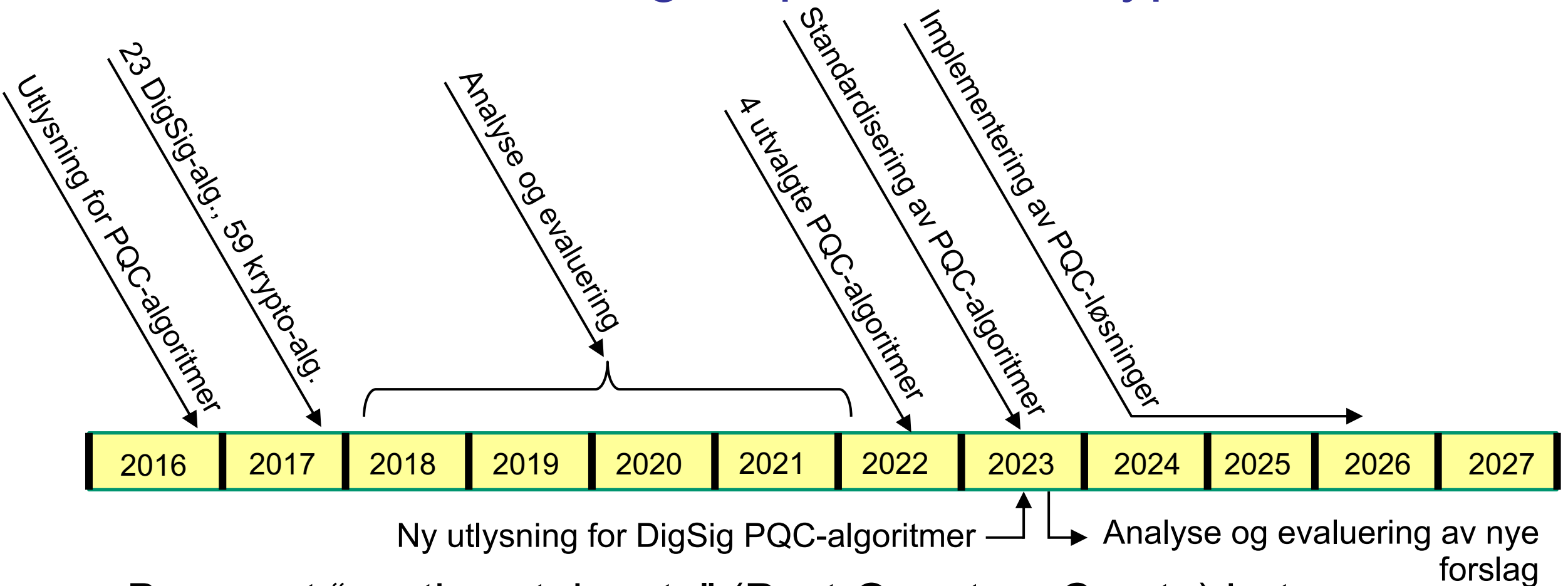
Kryptografiske funksjoner

Kryptografiske funksjoner

Standardisering av postkvantekrypto

- Begrepet “postkvantekrypto” (Post-Quantum Crypto) betyr kryptografi som ikke kan knekkes av kvantecomputere, også kalt kvanteresistente algoritmer.

SLUTT PÅ PRESENTASJONEN